

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobkyně: **T. R.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, o návrhu žalobkyně na ustanovení zástupce, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 7. 2020, č. j. 3 Na 110/2020 - 38,

t a k t o :

- I. Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce **s e z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- III. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobkyně doručila dne 30. 3. 2020 Městskému soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) podání označené jako „*odvolání, námitky, nesouhlas, žádosti o rozhodnutí + žaloby*“ v souvislosti s „*utrpěným těžkým 100% pracovním úrazem v TŽ VŘSR, n.p. Třinec ze dne 24. 4. 1974*“ adresované Ministerstvu práce a sociálních věcí a České správě sociálního zabezpečení. Požádala v něm zároveň o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Dále označila celkem 11 dokumentů, jichž se její případ týká.

[2] Dne 9. 4. 2020 žalobkyni krajský soud sdělil, že podání adresované Ministerstvu práce a sociálních věcí a České správě sociálního zabezpečení bere na vědomí a zakládá jej pod sp. zn. 3 Na 110/2020, jakožto „ostatní“ agendu.

[3] K tomuto sdělení dne 8. 5. 2020 žalobkyně ve svém vyjádření uvedla, že se jedná o originál žaloby proti popsáním rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení.

Dále zopakovala text svého podání ze dne 30. 3. 2020. Vyjmenovala přitom celkem 13 dokumentů.

[4] Dne 22. 5. 2020 krajský soud žalobkyni vyzval k vyjasnění podání a zaslání stejnopisu rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, proti němuž její žaloba směřuje.

[5] Dne 7. 6. 2020 žalobkyně krajskému soudu sdělila, že její žaloba se týká „*dalšího nezákonného zvýšení invalidního/po nezákonné přeměně – nyní starobního důchodu – tady od 1. 1. 2020, kdy i v tomto případě se jednoznačně jedná o pokračující hrubý rozpor se zákonným a právoplatným rozhodnutím ČSSZ v Praze 5 ze dne 12. 8. 1976 (se zpětnou platností od 15. 4. 1975)*“. Dále uvedla, že z procesní opatrnosti předkládá několik (celkem 13) dokumentů České správy sociálního zabezpečení týkající se roku 2020, jelikož z nich je patrná vědomá a účelová zmatečnost a nechce se při své právní nevědomosti dopustit pochybení či nedobrovolného opomenutí. Žalobkyně ke svému podání připojila tyto dokumenty:

1. Oznámení České správy sociálního zabezpečení o změně srážek ze dne 11. 1. 2020, č. j. X,
2. Oznámení České správy sociálního zabezpečení o zvýšení vyplaceného důchodu ze dne 11. 12. 2019, č. j. X,
3. Vyrozumění ve věci řízení o námitkách proti oznámení České správy sociálního zabezpečení, č. j. X ze dne 11. 12. 2019, datované 26. 2. 2020, č. j. X, jímž bylo ze společného řízení usnesením vyloučeno řízení o žádosti o vydání rozhodnutí podle ustanovení § 86 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, k samostatnému řízení.
4. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o zvýšení vyplaceného důchodu ze dne 5. 3. 2020, č. j. X,
5. Usnesení České správy sociálního zabezpečení ze dne 12. 3. 2020, č. j. X, o zastavení řízení ve věci námitky proti oznámení České správy sociálního zabezpečení č. j. X.
6. Oznámení České správy sociálního zabezpečení o změně srážek ze dne 14. 3. 2020, č. j. X,
7. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 5. 5. 2020, č. j. X, jímž se usnesení České správy sociálního zabezpečení č. j. X z 12. 3. 2020 ruší a řízení ve věci námitek, nesouhlasu, odvolání, žádosti o rozhodnutí a žaloby účastníka řízení ze dne 14. 2. 2020 pokračuje.

[6] Kasační stížností se žalobkyně (dále „stěžovatelka“) domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení krajského soudu (dále jen „napadené usnesení“), jímž byla zamítnuta její žádost o ustanovení zástupce, jelikož krajský soud dospěl k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, neboť směřuje jen proti úkonům žalované, jež nelze v rámci žaloby proti rozhodnutí meritorně přezkoumat. Úkony označené jako oznámení a vyrozumění nejsou podle krajského soudu rozhodnutími ve smyslu § 70 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), žaloba proti nim je tudíž nepřijatelná [§ 68 písm. e) s. ř. s.]. Rozhodnutí ze dne 5. 3. 2020 je prvoinstanční rozhodnutí, proti němuž bylo možné podat námitky, žaloba proti němu je nepřijatelná pro nevyčerpání řádných opravných prostředků [§ 68 písm. a) s. ř. s.]. Usnesení ze dne 12. 3. 2020 již bylo zrušeno rozhodnutím ze dne 5. 5. 2020, proto předmět řízení odpadl a nejsou tak splněny podmínky řízení, návrh by musel být v této části odmítnut

pokračování

dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. V řadě posledním označeným rozhodnutím ze dne 5. 5. 2020 bylo stěžovatelce vyhověno, mohla by proto brojit jen proti důvodům rozhodnutí, což by činilo žalobu opět nepřipustnou [§ 68 písm. d) s. ř. s.].

[7] V kasační stížnosti požádala stěžovatelka o osvobození od soudního poplatku a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[8] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. *navrhovatelí, u něbož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*

[9] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zcela osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*

[10] V usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, dospěl rozšířený senát k závěru, že *„stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb. O soudních poplatcích.“* V tomto případě nebylo ovšem napadeným usnesením rozhodováno ve věci samé, a proto nevzniká stěžovatelce povinnost soudní poplatek zaplatit. Závěry rozšířeného senátu učiněné ve vztahu k soudnímu poplatku dále promítl rozšířený senát v uvedeném usnesení i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele. *„Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“* Stěžovatelka tak nemusí být v tomto řízení zastoupena advokátem. Nejvyšší správní soud i přesto posoudil žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z hlediska toho, zda je takový postup nutný k ochraně jejích práv. Dospěl k závěru, že ustanovení zástupce není třeba, neboť se jedná o věc jednoduchou, projednatelnou a z kasační stížnosti jednoznačně vyplývá, čeho se stěžovatelka domáhá. Návrh na ustanovení zástupce proto zamítl.

[11] Nejvyšší správní soud dále přezkoumal zákonnost napadeného usnesení krajského soudu. V kasační stížnosti stěžovatelka uvádí, že splňuje podmínky pro ustanovení zástupce, což několikrát dokládala čestným prohlášením a důkazy o své nemajetnosti. Napadeným usnesením bylo podle stěžovatelky porušeno její právo na spravedlivý proces.

[12] Nejprve je třeba předeslat, že krajský soud založil své rozhodnutí o neustanovení zástupce žalobkyní pro řízení o jejím návrhu na závěru o jeho zjevné neúspěšnosti, nikoli na nedostatečném osvědčení nemajetnosti z její strany. Zjevnou neúspěšnost lze chápat jako situaci, kdy je již ze samotných skutkových tvrzení žadatele nepochybné, že mu ve věci nemůže být vyhověno (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 11. 2010, č. j. 6 Ads 107/2010 – 47).

[13] Judikatura interpretující pojem „zjevně“ (např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2006, č. j. 4 Ads 19/2005 - 105, publikovaném pod č. 909/2006 Sb. NSS) nicméně dovodila, že „zjevná neúspěšnost“ návrhu by měla být zjistitelná bez pochyb, okamžitě, měla by být nesporná a naprosto jednoznačná bez toho, aby bylo prováděno dokazování. Pokud

se týká věcné legitimace k posouzení „zjevné neúspěšnosti“ návrhu, Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 6. 2006, č. j. 3 As 26/2006 - 69 (publikovaném pod č. 1616/2008 Sb. NSS), konstatoval, že „*závěr o zjevné neúspěšnosti podaného návrhu by si byl soud prvního stupně oprávněn učinit toliko v situaci, kdy by např. kasační stížnost byla podána opožděně, osobou k tomu zjevně neoprávněnou, či by byla podána proti rozhodnutí, proti němuž není kasační stížnost přípustná.*“ Ačkoliv se citovaná judikatura týkala řízení o kasační stížnosti, situace pro určení „zjevné neúspěšnosti“ návrhu (žaloby) je v tomto ohledu shodná.

[14] Nejvyšší správní soud uzavřel již např. v rozsudku ze dne 10. 9. 2008, č. j. 9 As 97/2007 - 32, že pojem uvedený v § 36 odst. 3 s. ř. s. „návrh, který nemůže být zjevně úspěšný“ je třeba interpretovat za použití gramatického a logického výkladu a s přihlédnutím k aktuální judikatuře. Uvedenému pojmu lze proto podřadit takové návrhy, jejichž neúspěšnost je bez jakýchkoliv pochybností a dokazování zcela jednoznačná, nesporná a okamžitě zjistitelná. Takovým zjevně neúspěšným návrhem může být např. opožděně podaná žaloba, opožděně podaná kasační stížnost, návrh na prominutí zmeškání zákonné lhůty, kterou nelze prominout, návrh, který je výslovně (bez meritorního posouzení povahy žalobou napadeného úkonu) vyloučen z meritorního přezkoumání, jako je např. kasační stížnost proti usnesení o přerušení řízení. Naproti tomu o zjevně neúspěšný návrh nejde tehdy, je-li „zjevnost“ závislá na předběžném zkoumání a posouzení povahy návrhu (srov. rovněž rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 102/2007 - 72, či ze dne 10. 9. 2008, č. j. 9 As 97/2007 - 29, nebo ze dne 29. 6. 2011, č. j. 1 As 51/2011 - 135).

[15] Aniž by bylo nutné povahu úkonů podrobně zkoumat, lze uzavřít, že dokumenty označené jako oznámení o změně srážek, oznámení o zvýšení vyplaceného důchodu či vyrozumění ve věci řízení o námitkách nejsou rozhodnutími, jež mohou být předmětem meritorního přezkoumání. Vyplývá to z judikatury Nejvyššího správního soudu: „*Oznámení České správy sociálního zabezpečení o úpravě dávky důchodového pojištění v důsledku valorizace není rozhodnutím správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s.; žalobu podanou proti němu tedy soud odmítne podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s., ve spojení s § 70 písm. a) s. ř. s.*“ (podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2006, č. j. 3 Ads 80/2006 - 49). Obdobně podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 3. 2005, č. j. 3 Ads 15/2004 - 54, „*oznámení o výplatě důchodu není součástí výroku rozhodnutí a svou povahou není rozhodnutím o zákonných nárocích ve věcech důchodového pojištění. Konkrétní oznámená částka doplatku proto nemůže být předmětem přezkumné činnosti soudu.*“ Oznámení je pouze informativním sdělením žalované. Z hlediska formy i obsahu oznámení ani sdělení nepředstavují rozhodnutí, kterým by bylo autoritativně rozhodováno o právech či povinnostech žalobkyně (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 11. 2018, č. j. 2 Ads 324/2018 - 17). Žaloba proti takovým úkonům je proto nepřipustná a jedná se o zjevně neúspěšný návrh.

[16] V případě prvostupňového rozhodnutí ze dne 5. 3. 2020 platí, že pokud účastník nevyčerpal řádné opravné prostředky v průběhu správního řízení, správní soud z povahy zákonné konstrukce soudního přezkumu není oprávněn prvostupňové rozhodnutí správního orgánu zrušit. Stěžovatelkou uvedené usnesení ze dne 12. 3. 2020 již bylo zrušeno rozhodnutím ze dne 5. 5. 2020, proto předmět řízení odpadl. Zároveň tímto zrušujícím rozhodnutím ze dne 5. 5. 2020 žalovaný žalobkyni vyhověl. Uvedené skutečnosti v tomto rozsahu činí podanou žalobu ke krajskému soudu bezpředmětnou (předmět soudního přezkumu, tedy žalobou napadené rozhodnutí, již bylo zrušeno). Za těchto okolností je třeba podanou žalobu považovat za zjevně neúspěšnou. Tato zjevná neúspěšnost přitom vyplývá přímo ze spisu krajského soudu a lze ji označit za jednoznačnou, okamžitě zjistitelnou a nezávislou na provedení dokazování či právního hodnocení povahy a obsahu návrhu stěžovatelky (obdobně jako v případě posuzovaném v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2018, č. j. Na 219/2018 - 16).

pokračování

[17] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené neshledal kasační stížnost důvodnou, proto ji podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[18] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla ve věci úspěšná, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalované žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly, proto jí soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. srpna 2020

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu